

Nr 49.

Av herr **Ström, Torsten**, *angående sjömanshuset i Lidköping.*

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t under tionde huvudtiteln punkten 22 framlagt förslag angående anslag för brederande under år 1934 åt sjömanshusen av ersättning för dem åliggande bestyr med de värnpliktiges inskrivning och redovisning samt för andra dem åvilande uppgifter för statsverkets räkning. I samband härmed uttalar föredragande departementschefen angående ett av kommerskollegium redan tidigare framlagt och nu ånyo framfört förslag om indragning av vissa sjömanshus, att detta förslag syntes vara väl grundat och att det vore hans avsikt att framdeles anmäla detsamma för Kungl. Maj:t:s prövning.

Frågan om indragning av vissa sjömanshus har, såsom även i statsverkspropositionen erinras, tidigare varit föremål för riksdagens prövning. I statsverkspropositionen till 1928 års riksdag anförde sålunda statsrådet och chefen för handelsdepartementet i samband med frågan om anslag till sjömanshusen, att han i likhet med kommerskollegium icke kunde finna, att de då ej slutligt lösta spörsmålen angående sjömanshuskommitterades förslag till omorganisation av sjömanshusen och skeppstjänstkommitterades förslag beträffande sjömanspensioneringen utgjorde hinder mot att vidtaga av kommerskollegium då föreslagna indragningar av ett antal sjömanshus. I skrivelse den 19 maj 1928, nr 10 A, uttalade emellertid riksdagen i denna fråga, att det icke syntes riksdagen lämpligt att, innan slutlig ståndpunkt kunnat tagas till omorganisationsfrågan i hela dess vidd, vidtaga indragning av några sjömanshus. Ett uttalande av identiskt samma innebörd gjordes på förekommen anledning även av 1929 års riksdag i dess skrivelse nr 236.

I den nu föreliggande statsverkspropositionen göres i senast berörda avseende endast det uttalandet, att den ifrågasatta indragningen av vissa sjömanshus icke föregriper spörsmålet om sjömanshusorganisationens definitiva ordnande och att den i ingen mån kommer att inkräkta på de understöd, som av sjömanshusens medel utgå till vissa understödstagare. Någon som helst motivering för att frågan ligger annorlunda till nu än då den behandlades av 1928 och 1929 års riksdagar har emellertid icke anförts. Veterligt har sedan dess varken spörsmålet om omorganisation av sjömanshusens arbetsuppgifter eller frågan om ordnandet av en tillfredsställande sjöfolkspensionering bragts närmare sin lösning. Det huvudsakliga skälet till att frågan det oaktat ånyo upptagits synes vara, att den av kommerskollegium föreslagna indragningen av 14 sjömanshus skulle medföra minskning av de totala förvaltningskostnaderna för samtliga sjömanshus med 28,000 kronor. Detta belopp synes dock icke vara av den storleksordning, att det bör kunna motivera ett frångående av den rent principiella inställningen till förevarande

spörsmål, som riksdagen tidigare intagit, allra helst som den föreslagna indragningen icke skulle medföra någon minskning av statsanslagen till sjömanshusen. För de kvarvarande sjömanshusen skulle åtgärden i ekonomiskt avseende endast innebära, att ett så ringa belopp som 3,400 kronor skulle bliva disponibelt för fördelning dem emellan.

Starka skäl kunna åberopas mot den föreslagna indragningen av ett så stort antal sjömanshus, men denna framställning avser att i någon mån belysa förhållandena i en av de städer, där sjömanshus finnes, vilket nu är föreslaget till indragning, nämligen sjömanshuset i Lidköping.

I skrivelse av den 22 november 1933 till statsrådet och chefen för kungl. handelsdepartementet anför kommerskollegium bland annat om sjömanshuset i Lidköping: »Vad härefter angår sjömanshuset i Lidköping kunde måhända, med hänsyn till den otvivelaktigt påvisbara utvecklingen av denna stads direkta utrikes sjöfart, en viss tvekan göra sig gällande i fråga om lämpligheten av att nu skrida till indragning av sjömanshuset därstädes.»

Denna tvekan hade synnerligen starka skäl såsom framgår av följande jämförande siffror för Lidköpings sjömanshus och några andra, som ej äro föreslagna till indragning.

Högsta antalet mönstringar under något av åren

	1912—1916 och 1929—1931	
var för		
Lidköping	56	410
Varberg	536	306
Västerås	23	210

Inskrivna sjömän uppgingo under år

	1916	och	1932
Lidköping	567		953
Karlstad	633		861
Varberg	332		308
Halmstad	675		789
Ystad	293		419
Västerås	553		644

Utrikes trafiken på Lidköping har stegrats från 3,084 netto registerton år 1922 till 63,124 netto registerton år 1932.

Av förestående siffror framgår, att rörelsen vid Lidköpings sjömanshus har ökats betydligt, och då depressionen avtagit hoppas man på fortsatt utveckling.

Vänern är ju numera, sedan Trollhätte kanal utbyggt, trafikerad av oceangående fartyg. I Lidköping höra hemma flera sådana båtar och staden är även rustad för att taga emot dem, sedan för stora kostnader byggts kajer och hamnen uppmuddrats till samma djup, som råder i Trollhätte kanal.

Samma skäl som talar för bibehållande av Västerås sjömanshus talar för Lidköpings, och då kommerskollegium beträffande Varberg ej anser det tillrädligt att för starkt begränsa antalet sjömanshus för förevarande kuststräcka,

får samma argumentering gälla för Lidköping, ty ett sjömanshus vid Vänerens norra kust kan ej betjäna dess södra. Någon reguljär passageraretrafik sjöledes Lidköping—Karlstad finnes ej. Järnvägsförbindelserna mellan de tvenne städerna äro särdeles dåliga. Restiden blir i regel minst cirka 8 timmar. Tur- och returreisan kräver ett helt dygn och resorna bli mycket kostbara.

Så snart byggnadskonflikten lösts komma fortsatta och dyrbara förbättringsarbeten vid Lidköpings hamn att påbörjas, uppgående till hundratusentals kronor, allt för att man skall vara rustad för den ökade trafikens betjänande. Så t. ex. avses att från Lidköping utskeppa den vid Kinnekulleverken för flottans räkning utvunna oljan, för vilket ändamål oljecisterner komma att uppföras i nämnda stad. Det skulle dåligt stämma med sjöfartens rätta betjänande om sjömanshuset toges ifrån staden.

Enligt tillgänglig statistik för år 1932 utgjorde avlöningar och andra omkostnader vid sjömanshusen i Göteborg cirka 83,000 kronor, i Karlstad cirka 10,300 kronor och i Lidköping cirka 2,700 kronor. Då antalet inskrivna sjömän utgjorde i Göteborg 5,622, i Karlstad 861 och i Lidköping 953, blir kostnaden per inskriven sjöman i Göteborg cirka 15 kronor, i Karlstad cirka 12 kronor och i Lidköping cirka 3 kronor.

Då kommerskollegium ej längre anser sig hava något att erinra mot skötseln av de mindre sjömanshusen — i Lidköping är fackman föreståndare — angives skälen för indragning av de mindre sjömanshusen vara önskan om rationalisering och centralisering.

Av de anförda kostnadssiffrorna per inskriven sjöman framgår tydligt, att rationaliseringens yttersta mål ej nås med indragning av det *billigast* arbetande sjömanshuset,

Med stöd av vad här ovan anförts hemställas,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa att kommerskollegii förslag att indraga sjömanshuset i Lidköping icke måtte bifallas.

Stockholm den 19 januari 1934.

Torsten Ström.

